

Ungdomsuddannelser i Danmark (Opgave 2)

Elisabeth Tved 2.y

Tiden er kommet. 9. klasse er snart forbi, og dermed slutter din rejse gennem grundskolen. Lærerne fortæller dig, at du nu skal træffe det første store valg i dit liv: Valg af ungdomsuddannelse. Mange af dine venner ved allerede, at de gerne vil tage en 10. klasse på efterskole eller kommunalt, andre tager springet direkte til gymnasiet, og nogle få vælger en erhvervsuddannelse i nabobyen. Men du er i tvivl. I en tid hvor uddannelse betragtes som nøglen til social mobilitet og succes, er spørgsmålet om hvem der får adgang til de akademiske uddannelser, og hvem der henvises til de praktiske fag blevet et mere kontroversielt emne end nogensinde før. I kølvandet på den nye ungdomsuddannelsesreform, regeringen har indgået med SF og DF, der fra 2030 afskaffer den kommunale 10. klasse og hf og hæver karakterkrav for stx fra 5,0 til 6,0, er en debat om uddannelse blusset op. I DR's artikel, "Skuffelse over farvel til 10. klasse: Drengene og elever med anden etnisk herkomst efterlades på perronen, lyder vurdering", undersøges de to sider af debatten. Elevorganisationer og lærerforeninger sætter sig stærkt kritiske overfor den nye reform og advarer om at den i virkeligheden kommer til at efterlade udsatte unge, imens undervisningsminister Mattias Tesfaye hylder reformen, som et skridt mod mere social retfærdighed og mindre karakterpres i grundskolen, hvilket fremsætter en positiv modfortælling. Er reformen et nødvendigt løft af uddannelsessystemets kvalitet, som et forsøg på at højne unges kompetencer, eller lukker den flere døre end den åbner ved at frarøve unge vigtige identitetsskabende byggeklodser?

Problemet, artiklen kredser om, er primært nedlæggelsen af 10. klasse samt hf som offentlige tilbud fra 2030, hvor en 10. klasse kun vil være mulig på private efterskoler eller frie fagskoler. Dertil kredser der også en kritik, især fra elevorganisationen Danske Gymnasieelevers Sammenslutning (DGS), sig over det hævdede karakterkrav for adgang til stx, der vil stige fra 5,0 til 6,0. DGS frygter, at det hævdede karakterkrav vil føre til "knuste uddannelsesdrømme og flere lukkede døre" (side 2, linje 2), især for "drengene, elever i udkantsdanmark, elever fra uddannelsesfremmede hjem og elever med anden etnisk herkomst end dansk" (ibid., linje 17), og det hævdede karakterkrav defineres ligefrem som en "karaktermur" (ibid., linje 20). Netop denne kritik bakker Gymnasieskolernes Lærerforening (GL) op om, da de ser de skrappe karakterkrav som skævt og uretfærdigt, og som noget der vil have en negativ påvirkning på de unges trivsel (ibid., linje 24). Denne udtalelse beskrives primært som en bekymring, men GL og DGS påstår dog at det forhøjede karakterkrav kommer til at ramme bestemte grupper af unge. Selvom denne påstand kan blive set som troværdig,

mangler der dog et rimeligt belæg, altså konkrete tal og data, førend dette kan give mening. Når det gælder, hvor mange elever der faktisk kommer til at miste adgang til f.eks. en stx med et adgangskrav på 6,0, kan man spørge om det er 5%, 10% eller måske 20%, og om det faktisk er disse grupper der bliver ramt? Uden statistik, der viser en korrelation mellem køn/etnicitet og karaktergennemsnit, er dette blot en generalisering, der appellerer mere til følelser end fakta, hvilket man indenfor argumentationens verden kalder for patos. Patos ses direkte i det billede DGS maler om en dreng, der ikke kan komme ind på sit ønskede tyskstudie fordi han ikke har tilstrækkelige stærke karakterer i matematik og idræt, hvilket er et forsøg på at understøtte deres påstand om drengen, som værende en gruppe der særligt rammes af reformen. Påstanden bruger hjemlen, altså den logiske sammenhæng mellem belæg og påstand, om et hævet karakterkrav er dårligt, da det fører til social ulighed: Hvis karakterkravet stiger, medfører det eksklusion baseret på social baggrund, køn og etnicitet frem for potentiale. Men da dette har rod i en generalisering, kan man ikke sige, at hjemlen er rimelig. Til nærmere undersøgelse kunne man se på den egentlige frafalds-procent på gymnasier for elever, der optages på en uddannelse med et snit mellem 5,0-5,9. Hvis frafaldet er højt i denne gruppe, styrker det regeringens argument om, at en anden vej (epx) måske er bedre for eleven. Det kan derfor være svært at bevise, hvorvidt denne stigning kommer til at gøre den store forskel.

Kritikerne antager at epX er en blindgyde med lavere anseelse, men det fremlægges der ingen konkrete beviser for. Man kunne derfor spørge sig selv, om det virkelig er negativt at vælge epX, hvis den fører til større trivsel og bedre jobmuligheder end et mislykket gymnasieforløb? Der mangler dog, fra regeringens side, oplysninger om, hvilke adgangsuligheder epX reelt giver til videregående uddannelser, f.eks. om man ville kunne supplere med en stx, eller om det giver samme muligheder som den tidligere hf? Kritikerne kan derfor siges at fokusere for meget på adgang til f.eks. en stx, men adresserer ikke regeringens forudsætning om, at mange elever i dag trives dårligt eller falder fra, fordi de er presset ind på en akademisk bane, de ikke er rustet til. Undervisningsminister Mattias Tesfaye mener modsat, at den nye uddannelsesvej vil sikre social retfærdighed, og presset omkring karakterer i grundskolen vil falde. Han siger at det er en mulighed for at "sænke skuldrene" (ibid., linje 31), da man på en epX, kun skal have et karaktersnit på 02.

Den nye reform opleves generelt som en skuffelse blandt lærer og elever. Der hersker især en oplevelse af at politikerne ikke lytter til elevdemonstrationer om afskaffelsen af 10. klasse. Den generelle oplevelse går ud på, at 10.klasse for mange opfattes som et "sikkerhedsnet", forklarer lærerformand Gordon Ørskov Madsen (side 3, linje 5), der nu går tabt. Afskaffelse af 10. klasse vil

påvirke halvdelen af en ungdomsårgang, der vælger 10. klasse som enten et modningsår eller som et karakterboost, der giver adgang til gymnasieuddannelser.

Selvstændighed, identitetssøgen og personlig udvikling er ofte elementer, der glemmes under forhandlinger og aftaler vedrørende uddannelse. Uddannelsesreformen rejser spørgsmålet, om alle unge er klar til gymnasiet efter folkeskolen, eller om nogen har brug for et modningsår. Artiklen nævner, at det generelt er drenge og minoriteter, der har brug for faglig og social udvikling, men det er i min erfaring, at alle unge har gavn af et ekstra år inden gymnasiet. Når man starter på gymnasiet, ses en tydelig forskel i dem, der er gået direkte fra folkeskolen, og dem som har taget en 10. klasse. Elever der har gået i 10. klasse, er generelt mere udadvendte og har nemmere ved sociale sammenhænge, da man i sit ekstra år er blevet udfordret og udsat for nye oplevelser og sociale sammenhænge. Når man går direkte fra 9. klasse og til gymnasiet, har man ikke et ekstra års erfaringer i rygsækken, hvilket tit kan mærkes i elevernes tilbageholdenhed og væremåde. I en gymnasieklasse er det ca. halvdelen, der har gået i 10. klasse, inden de startede på stx. Når man spørger til, det bedste de har taget med fra 10. klasse, enten fra efterskole eller kommunale institutioner, er generelle svar, man hører: ”Jeg har udviklet mig socialt og fået mere selvtillid”, ”jeg har fået nogle vilde oplevelser, jeg vil tage med resten af livet”, og ”jeg er blevet mere bevidst omkring, hvem jeg er”. 10. klasse er for mange unge derfor vigtigst for deres personlige udvikling, identitet, selvsikkerhed og selvforståelse. Jeg er derfor stærkt enig med den kritik, specielt lærer og elever stiller til reformen, og at den nye uddannelse ikke skal være på bekostning af 10. klasse, der viser at have en betydelig effekt på unges trivsel, selvtillid og evnen til at indgå i sociale sammenhænge. Det er også vigtigt at møde politikernes modargument, at man stadig kan tage en 10. klasse på efterskole, med kritik, da dette vil føre til mere social ulighed. Gordon Madsen mener, at ressourcestærke familier jo fortsat kan sende deres børn på efterskole og dermed købe dem et modningsår (ibid., linje 8), hvilket er en unfair fordel, der skaber den sociale ulighed, hvor ”udvalgte” børn får flere byggesten med i rygsækken, som en gratis kommunal 10. klasse også ville kunne tilbyde.

Mattias Tesfaye nævner det karakterpres der findes i grundskolen, men går ikke nærmere ind på det karakterpres, der ligger i gymnasiet. 10. klasse er i sig selv også med til at forebygge karakterpres i gymnasiet. Hvis et billede af mig som elev i 9. klasse skulle males, ville lærerne portrættere mig som den perfekte elev, der let bevægede sig gennem skolen. Mit eget billede ville derimod drage inspiration fra ekspressionismens kaos: Klodser og papirer overalt, bolde jonglerende i luften og ansigter, der smelter i presset. Jeg var stresset, men stadig en 12-tals elev. Da jeg skulle vælge mellem 10. klasse på efterskole eller 1. g på gymnasiet, havde jeg karaktererne, men ikke hovedet. Jeg valgte

efterskolen, og langsomt faldt tingene på plads. Støjen dæmpedes, klodserne stablede sig på plads, og jeg lærte at acceptere, at fejlene og revnerne i billedet ikke ødelagde billedet. Da jeg gik videre til gymnasiet, havde jeg en ro og selvtillid, der hjalp mig gennem det akademiske pres. Jeg kan godt se en pointe i Mattias Tesfaye's synsvinkel på, at en epx ville lette presset hos visse unge, men ikke hos en elev som mig, der gerne vil den akademiske vej.

Epx, som en ekstra linje og uddannelse, er i sig selv ikke en dårlig ide, hvilket jeg er enig med Danmarks lærerforening, men jeg er også enig med undervisningsministeren, der implicit beskriver hvordan mange unge presses til at tage en akademisk uddannelse. Reformen er et forsøg på at højne fagligheden (side 2, linje 3), og ministeren mener at det er en "tiltrængt forandring" (side 1, linje 8). Ministeren påstår at unge føler sig presset over at skulle have det rigtige snit. Dette kunne skyldes forventninger fra familie, og at gymnasiet er blevet til "normalen". Det er min oplevelse, at mange på gymnasiet er demotiverede, og hvor mentaliteten: "bare du bestod, så det fint" og "alt over 02 er spildt arbejde" fylder for meget. I gruppearbejde er det tit kun enkelte elever der fuldfører opgaven og mentaliteten smitter. Gymnasiet er ikke længere en proces, der forbereder elever til videregående uddannelser, men et sted hvor elever, der ikke ved hvad de skal med livet, sættes af. Gymnasierne i dag virker overfyldte. Der er en tildens til at flere og flere unge i dag vælger gymnasie som et sikkerhedsnet, men uden at vide hvorfor, eller hvad de skal bruge det til. Man ser det tydeligt på den generelle mangel af motivation. Højere adgangskrav kan derfor være en god ide, og behøver ikke være en karaktermur eller føre til knuste drømme, da optagelsesprøver og samtaler gør muligt at vise sin motivation for en akademisk uddannelse. Dette kan måske virke hårdt på den givne målgruppe: unge der snart skal tage stilling, forældre og til dels lærer, men det kan være med til at styrke motivation og ontologisk sikkerhed. Ontologisk sikkerhed er et begreb opfundet af den britiske sociolog, der betegner en grundlæggende tillid til tilværelsens stabilitet. I moderne tider er dette udtryk blevet vendt til ontologisk usikkerhed, der beskriver den eksistentielle angst og en mangel på den basale tillid til verdens stabilitet. Ontologisk usikkerhed gennemsyrrer uddannelsessystemet i dag, hvilket jeg vil mene de skærpede karakterkrav kan hjælpe med at modvirke, så kun dem, der er egnet til sådanne uddannelser, vælger akademiske uddannelser.

Hvad en mulig løsning på debatten kunne være, nævnes ikke i artiklen, men et sted at starte kunne være en afklaring på hvilke videregående muligheder epx tilbyder, og om disse erstatter mulighederne en tidligere hf tilbød, samt om afskaffelse af 10. klasse er nødvendig, hvis hf nedlægges og htx integreres i stx? Reformen er et delvist løft, der adresserer et reelt problem med umotiverede elever og karakterpres i gymnasiet, men på bekostning af noget værdifuldt. Ved at afskaffe den kommunale

10. klasse kan man sige at reformen lukker flere døre end den åbner, da den frarøver sårbare unge, dem uden ressourcer til en efterskole, et afgørende år, der giver sociale kompetencer og identitetsskabende erfaringer. Reformen styrker måske fagligheden og den ontologiske sikkerhed på visse punkter, men på bekostning af social dannelse og trivsel